

Forum Standaardisatie

Wilhelmina v Pruisenweg 52
2595 AN Den Haag
Postbus 84011
2508 AA Den Haag
www.forumstandaardisatie.nl

notitie

Opname VISI op de lijst voor 'pas toe of leg uit'

FORUM STANDAARDISATIE

Agendapunt:	6. Open Standaarden		
Bijlagen:	Expertadvies en consultatiereacties		
Aan:	College Standaardisatie		
Van:	Forum Standaardisatie		
Datum:	23 mei 2012	Versie	1.0
Betreft:	Opname VISI op de lijst voor 'pas toe of leg uit'		

Waarom is een keuze belangrijk?

De standaard VISI is een standaard om het communicatieproces tussen partijen die zijn betrokken bij een bouwproject te digitaliseren. Doel van VISI is om de transparantie en traceerbaarheid van het bouwproces te vergroten en hiermee de kwaliteit en efficiency te verbeteren, alsmede de doorlooptijd te verkorten. VISI maakt het bijvoorbeeld mogelijk om wijzigingen snel te accorderen of de laatste versie van een detailtekening tijdig beschikbaar te stellen. De overheid is een belangrijke opdrachtgever van werken (bijv. wegenbouw, utiliteit). De opname op de lijst voor 'pas toe of leg uit' zorgt voor een duidelijk uitgangspunt bij de aanschaf van software voor de ondersteuning van het bouwproces.

Waarom kunt u met een 'gerust hart' ja zeggen?

De standaard is aangemeld door de beheerder, CROW. Bij de intake bleek dat een aantal aspecten nader ingevuld moest worden. Dit betrof ondermeer de financiering en een nadere uitwerking van de beheerprocedure. De beheerder heeft deze punten opgepakt. Vervolgens heeft op 8 februari 2012 een expertbijeenkomst plaatsgevonden waarin een positief advies is gegeven voor opname op de 'pas toe of leg uit'-lijst. Dit advies is publiekelijk geconsulteerd hetgeen heeft geleid tot een tweetal reacties. Een van de respondenten, de heer Schaap, stelt dat de aansluiting tussen VISI en de internationale standaard ISO IDM goed is geregeld. Deze reactie geeft direct invulling aan één van de aanbevelingen van de expertgroep, namelijk om de ontwikkeling van de aansluiting van VISI en IDM te analyseren. De andere respondent onderschrijft het expertadvies volledig.

Zijn er risico's verbonden aan de keuze?

Er zijn door de expertgroep geen risico's ten aanzien van overheidsbrede adoptie van de standaard VISI voorzien.

Beslispunt

Het College Standaardisatie wordt gevraagd in te stemmen met:

Datum

23 mei 2012

1. de opname van VISI (versie 1.2 van de 'VISI Systematiek') op de lijst voor 'pas toe of leg uit';
2. het functionele toepassingsgebied: *"Formele communicatie tussen partijen in de bouwsector, zowel grond- weg en waterbouw, de burger & utiliteitsbouw als de installatiebranche"*;
3. het organisatorisch werkingsgebied: *"Overheden en instellingen in de (semi-) publieke sectoren"*;
4. het additionele advies ten aanzien van de adoptie van de standaard:
 - het oproepen van CROW om de huidige praktijk van versiebeheer, waarbij er sprake is van een gedeeltelijke backwards compatibiliteit en een afstemming met de ontwikkelcyclus van leveranciers, te formaliseren. Dit biedt extra zekerheid aan gebruikers van de standaard.

Toelichting

Waar gaat het inhoudelijk over?

De standaard VISI richt zich op de digitale communicatie tussen projectpartners bij een bouwproject. Doel van VISI is om de transparantie en traceerbaarheid van het bouwproces te vergroten en hiermee de kwaliteit en efficiency te vergroten, alsmede de doorlooptijd te verkorten. Uiteindelijk draagt dit dan bij aan de kosten- en procesbeheersing van bouwprojecten.

De VISI standaard beschrijft:

- Een metamodel voor processen en transacties, op basis van het werk van prof. Dietz (DEMO - Design & Engineering Methodology for Organizations);
- Een vertaling hiervan naar berichten en transacties (schema en webservices), welke gebruikt kunnen worden in digitale uitwisseling.

Met de standaard kunnen gebruikers:

- Processen, rollen en transacties beschrijven;
- Schema's definiëren voor de uitwisseling;
- Deze uitwisseling implementeren in software.

Het werken met VISI heeft als voordeel dat het gevolgde proces volledig traceerbaar en juridisch afdwingbaar is. O.a. in situaties van meer-/minderwerk is dit uiteraard zeer relevant.

Naast de VISI Systematiek biedt CROW ook de zogenoemde 'VISI Raamwerken'; dit zijn 'templates' waarmee voor veel voorkomende scenario's de uitwisseling ingericht kan worden. Omdat per situatie echter nog maatwerk nodig is (rollen kunnen bijvoorbeeld altijd iets verschillen), is er voor gekozen deze niet aan te melden voor opname op de 'pas toe of leg uit'-lijst.

De standaard wordt beheerd door CROW, kennisplatform voor infrastructuur, verkeer, vervoer en openbare ruimte. De standaard wordt gepositioneerd als zijnde 'van en voor de sector'. Binnen het beheer wordt onderscheid gemaakt tussen:

- De stuurgroep, met vertegenwoordigers uit de diverse deeldomeinen (grond-, weg- en waterbouw, bouw & utiliteit, etc.);
- Kerngroepen voor diverse deeldomeinen;
- Een technische commissie waarin gekeken wordt naar de technische vertaalslag.

Tenslotte is er de Gebruikersgroep, die als klankbord dient (bijvoorbeeld voor nieuwe ontwikkelingen), en is er afstemming met de Bouw Informatie Raad (BIR). De BIR richt zich op branchbrede ontwikkelingen rondom informatie en digitalisering. Veel partijen zijn binnen meerdere gremia actief.

Datum
23 mei 2012

Er is een relatie met aan aantal andere standaarden:

- *Industry Foundation Classes (IFC)*: Deze standaard is opgenomen op de lijst voor 'pas toe of leg uit' voor (eenvoudig gesteld) het opstellen van een bouw informatie model. Een dergelijk model kan gezien worden als een 'tekening' van het gebouw, maar bevat ook extra informatie (bijv. over de toegepaste materialen). Er bestaat geen overlap met deze standaard.
- *Information Delivery Manual (IDM)*: Net als IFC komt IDM uit de koker van buildingSMART, een internationaal samenwerkingsverband van partijen rondom bouw informatie modellen (BIM). IDM wordt vastgelegd als ISO standaard. In tegenstelling tot VISI is IDM een internationale standaard. IDM richt zich, net als VISI, op het uitwisselingsproces. IDM bestaat uit twee delen. IDM Part 1 beschrijft concepten ('Interaction map' en 'Proces map') om op de raakvlakken van rollen de informatieoverdracht te specificeren. Belangrijke VISI-concepten zijn daarin meegenomen. IDM Part 2 geeft uitgangspunten om de interactie tussen rollen in een bouwproces te beschrijven en geeft een format voor de vastlegging van die interactie. De 'Interaction map' sluit volledig aan op notatie wijze van de VISI-standaard; voor de 'Proces map' is BPMN gekozen.

Gebleken is dat er geen overlap is met deze standaard, maar dat de standaarden wel in elkaars verlengde liggen en steeds sterker naar elkaar toegroeien. Dhr. Schaap, betrokken bij de standaardisatie van IDM, heeft in de consultatieronde hierover nadere input geleverd.

- *COINS*: De standaard COINS richt zich op de daadwerkelijk uitgewisselde gegevens. Zo bevat het een 'COINS Building Information Model' waarin gegevenselementen zijn beschreven. De standaard kan dan ook gebruikt worden in aansluiting op VISI. Deze standaard is in het verleden aangemeld, maar niet in procedure genomen.

Hoe is het proces verlopen?

De standaard is aangemeld door Jan-Pieter Eelants, projectmanager bouwprocesmanagement bij CROW, voor opname op de lijst met open standaarden voor 'pas toe of leg uit'. Bij de initiële intake bleek dat er een aantal aspecten nader ingevuld moest worden. Dit betrof ondermeer de financiering en de uitwerking van de beheerprocedure. Nadat de beheerder voorstellen ter verbetering hiervoor heeft gedaan, is de standaard begin 2012 in procedure genomen.

Op 8 februari 2012 is een expertgroep bijeengekomen bestaande uit een negental experts om de bevindingen in het algemeen en de geïdentificeerde knelpunten in het bijzonder te bespreken. De expertgroep adviseerde positief over opname op de lijst, maar verbond daaraan wel een aantal voorwaarden.

Het expertadvies is publiek geconsulteerd en hierop zijn twee reacties binnengekomen.

Een van de twee reacties onderschrijft het expertadvies volledig. De andere respondent, Henk Schaap, gaat in op de relatie tussen VISI en de internationale standaard IDM (zie de eerdere opmerking daarover). De heer Schaap is onder andere lid van het bestuur van buildingSMART chapter Benelux en convener van de internationale ISO werkgroep die zich bezighoudt met de totstandkoming van de IDM-standaard.

In zijn reactie stelt de heer Schaap dat de aansluiting tussen VISI en ISO IDM volledig is geregeld. Door dit aanvullende inzicht is een deel van de teksten in het expertadvies achterhaald en komt een van de aanbevelingen in het expertadvies te vervallen. De heer Schaap stelt daarom in zijn reactie ook tekstuele aanpassingen in het expertadvies voor waarmee (waar relevant) rekening is gehouden in dit Forum-advies.

Datum
23 mei 2012

Hoe scoort de standaard op de toetsingscriteria?

- *Open standaardisatieproces*

De standaard voldoet inmiddels aan alle openheidscriteria. De expertgroep plaatste tijdens de toetsing een aantal kanttekeningen. De expertgroep beschouwde de oplossing van de eerste vier punten als voorwaarde voor opname op de 'pas toe of leg uit'-lijst, terwijl de laatste een advies aan CROW betreft. Op 21 mei heeft de aanmelder gerapporteerd hoe deze knelpunten zijn weggenomen. Het Forum Standaardisatie is van mening dat hiermee aan de voorwaarden is voldaan en adviseert VISI op te nemen op de 'pas toe of leg uit'-lijst

- *Licentie:* Op dit moment bevat de documentatie een copyrightstatement van CROW. In de komende versie zal dit vervangen worden door een Creative Commons licentie. Tijdens de expertsessie heeft CROW toegezegd dit ook op de huidige versie te plaatsen.

Vastgesteld door Forum Standaardisatie: Met instemming van de softwareleveranciers heeft de VISI organisatie gekozen voor gebruik van Creative Commons Licentie CC BY-NC-SA. De gekozen CC BY-NC-SA licentie is minder restrictief dan de door de expertgroep voorgestelde CC BY-NC-ND, waarmee aan de voorwaarde zal is voldaan.

- *Financiering:* Op dit moment moet betaald worden voor het gebruik van VISI. Er ligt een voorstel om dit te veranderen in een vorm van (vrijwillig) lidmaatschap, waarmee het gebruik zelf gratis wordt. Hoewel positief ontvangen is dit voorstel nog niet goedgekeurd door de Bouw Informatie Raad of in formele zin ondersteund door de belangrijkste partijen in de sector. Voor de expertgroep is dit echter een belangrijke randvoorwaarde; dit zou eerst geregeld moeten zijn.

Vastgesteld door Forum Standaardisatie: De aanmelder geeft aan dat de Bouw Informatie Raad begin april akkoord is gegaan met het financieringsvoorstel. Sindsdien is inmiddels meer dan de helft van de begroting voor VISI (€ 130 op € 220) gedekt met individuele overeenkomsten voor donaties. Met de overeenkomst is de financiering voor minimaal 3 jaar veiliggesteld. In gesprek met de aanmelder gaf hij aan, dat de rest met vrij grote zekerheid ook gehaald wordt (begroting vanaf 2013). Aan deze voorwaarde is daarmee in voldoende mate voldaan.

- *Formele bezwaarmogelijkheid:* Het ontbreekt aan vastgelegde en gecommuniceerde formele bezwaarmogelijkheid, waarin mensen bezwaar kunnen maken tegen de gevolgde stappen in het beheerproces. Het proces bestaat in de praktijk wel. Tijdens de sessie heeft CROW toegezegd hier op korte termijn in te zullen voorzien.

Vastgesteld door Forum Standaardisatie: Er is een formele bezwaarmogelijkheid gepubliceerd op: [http://www.crow.nl/nl/Online_Kennis_en_tools/VISI/VISI-VISI/\(12690\)-VISI-Organisatie.html](http://www.crow.nl/nl/Online_Kennis_en_tools/VISI/VISI-VISI/(12690)-VISI-Organisatie.html). Hierbij wordt aangegeven hoe een bezwaarschrift er uit moet zien, op welke termijn reactie kan worden verwacht en wat er gebeurt met het oude besluit, waarmee aan de voorwaarde is voldaan.

- *Publicatie van besluiten van de stuurgroep*: De notulen van de stuurgroep worden momenteel niet gepubliceerd. Meer transparantie is gewenst, bijvoorbeeld door de besluiten en bijbehorende overwegingen te publiceren.
 - *Vastgesteld door Forum Standaardisatie*: De notulen worden gepubliceerd op: [http://www.crow.nl/nl/Online_Kennis_en_tools/VISI/VISI-VISI/\(12690\)-VISI-Organisatie.html](http://www.crow.nl/nl/Online_Kennis_en_tools/VISI/VISI-VISI/(12690)-VISI-Organisatie.html). Aangezien niet alleen de besluiten worden gepubliceerd, maar de complete notulen, is ook aan deze voorwaarde voldaan.
 - *Versiebeleid*: Er zijn naast het beheerproces een aantal praktisch afspraken voor nieuwe versies (iedere twee jaar, een half jaar implementatietijd, ondersteuning van één oudere versie). De expertgroep adviseert, vanuit het oogpunt van duidelijkheid naar gebruikers, deze afspraken ook formeel vast te leggen.
- *Toegevoegde waarde*
De standaard biedt voor overheid en bedrijfsleven duidelijke meerwaarde binnen het gekozen toepassingsgebied. Door toepassing van VISI kunnen kosten (administratieve en bestuurlijke lasten) bespaard worden en ontstaat er meer duidelijkheid in de afspraken tussen de betrokken partijen. Met VISI is het bijvoorbeeld mogelijk om wijzigingen snel te accorderen of de laatste versie van een detailtekening tijdig beschikbaar te stellen. Dit is van grote invloed op de kwaliteit, doorlooptijd en kosten van een project. Samengevat biedt VISI de volgende voordelen:
 - Een opdrachtgever en opdrachtnemer werken in een omgeving waar zij samen werken aan één transparant digitaal communicatiedossier;
 - Altijd duidelijkheid over wie wat op welk moment moet doen of besloten heeft, waardoor procedures sneller te doorlopen zijn;
 - Steeds actuele en complete projectdossiers, waardoor rapportages snel beschikbaar zijn;
 - De mogelijkheid om snel en flexibel samenwerkingsverbanden aan te gaan;
 - Snel helderheid over de inrichting van een project;
 - Geen ruis in de communicatie.
- *Draagvlak*
Het draagvlak binnen de sector is groot en groeiende. Een aantal grote publieke partijen werkt inmiddels met VISI (o.a. ProRail, diverse provincies, de G4-gemeenten) of heeft ervaring mee opgedaan. Er zijn inmiddels honderden projecten waarin VISI wordt toegepast.
- *Opname bevordert adoptie*
De lijst voor 'pas toe of leg uit' kan bijdragen aan de verdere zichtbaarheid van de standaard binnen de overheid. De overheid is een belangrijke opdrachtgever van werken (bijv. wegenbouw, utiliteit). Hoewel opname op de lijst voor 'pas toe of leg uit' het daadwerkelijke gebruik in bouwprojecten niet verplicht, zorgt het wel voor een duidelijk uitgangspunt bij de aanschaf van software voor de ondersteuning van het bouwproces. CROW biedt diverse instrumenten ter bevordering van de adoptie (kosten-batentools, handleidingen, etc.). Naar de mening van de expertgroep is geen verdere actie van het Forum Standaardisatie op dit punt nodig.

Wat is de conclusie van de expertgroep en de consultatie?

De expertgroep adviseert de standaard VISI, versie 1.2, op te nemen op de lijst van 'pas toe of leg uit' standaarden.

Datum
23 mei 2012

Welke additionele adviezen zijn er ten aanzien van de adoptie van de standaard?

Datum

De expertgroep beveelt aan:

23 mei 2012

- CROW op te roepen de huidige praktijk van versiebeheer, waarbij er sprake is van een gedeeltelijke backwards compatibiliteit en een afstemming met de ontwikkelcyclus van leveranciers, zo mogelijk te formaliseren. Dit biedt extra zekerheid aan gebruikers van de standaard.

De tweede aanbeveling uit het expertadvies om de relatie met de (internationale) standaard IDM nader te onderzoeken komt door aanvullend inzicht uit de consultatiereactie van de heer Schaap te vervallen.

Bijlagen

(Zie: <https://lijsten.forumstandaardisatie.nl/open-standaard/visi>)

- Expertadvies VISI, versie 1.0 d.d. 13 februari 2012
- Overzicht reacties consultatieronde
 1. Kamer van Koophandel
 2. Dhr. Henk Schaap